



Xc 42



7

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
SISTENS
EXPLANATIONEM
ADFFECTVS MANIACI LEVI-
ORIS RARISSIMO SENSIVM
QVORVNDAM AVGMEN-
TO STIPATI

QVAM
FAVENTE SVMMO NVMINE
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
PRÆSIDE
DN. FRIDERICO HOFFMANNO
ACADEMIÆ ET ORDINIS MEDICORVM SENIORE
PRO LICENTIA

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS
MORE MAIORVM RITE CAPESSENDIS

Ad d. Aug. Anni MDCCXXXIV.

PVBlice DEFENDET

AVCTOR

IOHANNES CONRADVS FISCHER
PILLAVIA PRVSSVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ

TYPIS IOHANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, ACAD. TYPOR.

DISPUTATIO DE VITAE MEDICINA
SISTENS

EXPLANATIONEM

ARTIFICII MANUACI LEVI
ORI RARISSIMO SENSVUM
OVI GERIANDAM AVOMEN
TO STIPATI

DE VITAE MEDICINA
DISPUTATIO
SISTENS
EXPLANATIONEM

ARTIFICII MANUACI LEVI
ORI RARISSIMO SENSVUM
OVI GERIANDAM AVOMEN
TO STIPATI

HALLAE MARCHIAE AEGIAE
TISS IOHANNIS CHRISTIANI HIRSHBERGII, ACAD. PRAESES





P R Æ F A M E N.



Retissimum animam rationalem,
& corpus organico - mechani-
cum intercedere vinculum, at-
que commercium, ex mutua
determinata tamen actione &
reactione evidentissime collige-
re licet; Quotidiana enim quemcunque convin-
cit experientia, animam, (liberam tamen ab an-
xiis curis & nocivis ac turbulentis adfectibus) du-
rante sana ac integra corporis constitutione, inte-
gritate itidem & amica frui quiete; Noxia e con-
trario superveniente mutatione in corpore, ean-
dem, quam primum domicilii labem ex motuum
irregularitate percipit, in tranquillitate illico tur-
bari. Idem corpori, quotiescunque anima curis

A 2

premi-

premitur, aut meditationibus profundioribus, & adfectibus gravioribus indulget, accidere, certissimum est. Anima res externas, earumque in primis figuram, magnitudinem, & motum, organorum ministerio, specifico motu ab obiectis impressas cognoscit & diversas sibi deinceps de iisdem format ideas, quæ organis sensoriis integris, junctæ insimul regulari & sufficienti animæ attentione, rebus ipsis conformes existunt; organis vero læsis, diffformes deprehenduntur. Prius quotidie, posterius vero quandoque præ primis in deliriis, in quibus ob inordinatum, & non raro impetuofum fibrarum cerebri motum simulacra rerum menti confuse offeruntur, observamus. Simile in subiuncti casus historia exemplum ob phœnomena quædam rarissimum, occurrit; quare idem speciminis inauguralis loco explanare decrevimus. Faxit Deus T. O. Terque M. ut conamina hæc ex voto succedant, atque in sui gloriam & proximi emolumentum dirigantur.

CASVS.

VIr honestus XLIV. annorum temperamenti cholericæ prædominantis, sicciore, gracilis & sensibiliore habitus, meditationibus profundioribus atque studiis præsertim nocturnis nimium

mium indulgens, & sub parciore potulentorum adsumptione, herbæ nicotianæ fumo intemperanter usus, ob illatam iniuriam iracundia valde excandescebat, & durante hoc impetuoso mentis motu vinum adustum largiori quantitate hausit. Noctem insequentem transegit infomnem, & redeunte tempore matutino surgens, absurda infuetis gestibus proferebat, & paulo post furore correptus fenestras baculo percutiendo effregit, atque obviam primo ancillam sine causa verberibus excepit. In cubiculum a coniuge servorum ministerio ductus, ob continuum delirium, maniaco per omnia simile custodiri debuit, ne sese e fenestris præcipitem daret, aut hinc inde discurrens alios læderet. Nulla febris, nec ulla mali hypochondriaci latitantis suspicio aderat, nunquam hæmorrhoidum fluxum aut molimina ad eundem est expertus, alvus præsentem paroxysmo furibundo obstructa, appetitus bonus, pulsus durus atque tensivus, urina pauca ac tenuis, & interdum rubicunda paululum cum sedimento micante eiusdem, sed saturatoris coloris. Post aliquot dierum decursum sine pharmacorum ope delirium maxima ex parte discessit, remanente tamen sensibili admodum visu & auditu, adeo, ut patiens neque corpora lucida, fortius illuminata & coloribus eminentioribus, ut rubro, flavo, albo, &c. prædita, adspicere, neque sonum paululum validiorem v. g. campanarum, cantantium, cum calcariibus & ocreis euntium sine dolore capitis, & cerebri, ut ajebat, concussione, & delirii nondum penitus consopiti, resuscitatione & exacerbatione perferre posset. Hanc ob causam etiam in loco ab hominum strepitu remoto



moto & paululum tenebricoso degere cogebatur. Con-
 iux & amici medici cuiusdam consilium implorabant.
 Hic veram causam & morbi indolem ignorans, deliri-
 um ab atra bile & viscidis ac crassis humoribus in pri-
 mis viis & sanguine collectis deducebat, ideoque cali-
 da, acria, amara, volatilia, purgantia & fudorifera for-
 tiora exhibendo, ad deteriora augmenta perduxit.
 Quandoquidem somnus antea paucus & turbulentus
 post memoratorum usum penitus fugatus est, ita, ut æ-
 ger intra quatrimum vix quinque horas somno frue-
 retur; Ideæ phantasticæ frequentius & cum majori ite-
 rum furore redibant, atque symptomatibus recensitis,
 notabili & rarissimo sane exemplo, exorbitans gustus,
 & olfactus sensibilitas iungebatur, adeo, ut odoratoria
 & volatilia, nec non acria, aromatica & salsa absque
 dolore in organo sensorio & superius memorata pertur-
 batione mentis non admitteret. Quare cum hæc sym-
 ptomata ultra mensem durassent, nec ulla sub hac me-
 dela recuperationis spes micaret, misso medicastro a-
 lium consuluerunt medicum, qui exploratis necessariis
 circumstantiis, recte malum primario spasmodicum &
 essentielle iudicans a nimia membranarum cerebri ner-
 vos investientium aliarumque siccitate & strictura, nec
 non ab acrimonia biliosa, & feri gelatinosi defectu de-
 rivandum censuit, atque indicationibus rite formatis
 satis facturus, balnea & pediluvia ex emollientibus pa-
 rata adhibuit, & aliquando spongiam decocto emolli-
 ente madefactam, denuoque expressione paululum sic-
 catam, capiti in loco conjunctionis suturæ coronalis &
 sagittalis imponendam & clysteres emollientes per inter-
 valla

valla injiciendos curavit. Interne præscripsit & secundum ordinem exhiberi jussit juscula avenacea tenuiora cum paucis C. C. & rad. scorz. nec non flor. chamomil. simplicis cocta, addito pauxillo olei amygd. dulc. express. it. emulsionem ex aquis destillatis lactucæ, anagall. ceraforum nigr. endiviæ &c. cum feminibus quatuor frigid. maj. amygd. dulc. & pauca papaveris albi quantitate; Potiunculas ex aquis memoratis & pulveribus temperantibus & nitrosis, spiritum nitri dulcificatum, pulveres præcipitantes cinnabarinos & nitrosos cum minori sperm. cet. portione quandoque mixtos, & loco potus ordinarii vel serum lactis citratum, vel decoctum hordei cum rad. graminis &c. Statim quoque in principio susceptæ medicationis V. Sect. in pede instituta, & libra semis sanguinis educta, eademque denuo post mensem repetita fuit. Hisce & juncta conformi Diæta, medicus posterior malum intra paucos dies paululum minuit, & tandem post novem hebdomades penitus profligavit.

§. I.

Varia mentis impedimenta seu deliria in praxi obvia, & specifico caractere distincta, in Medicorum scholis explicantur, quæ vulgo ad duo genera primaria reducta vel Acuta Phrenitica, vel Chronica Melancholico maniaci audiunt. Priora mittimus in præsentem alisque pertractanda relinquimus; Ex posterioribus vero maniam occasione casus præmissi, nisi quoad omnes, quoad unicam & præcipuam



cipuam tamen speciem, eo, quo fieri poterit, ordine, perlus-
strabimus.

§. II.

Mania Græcis iudem *Μανία* (a *μαλιναι*, furo, insanio) Latinis furor vel rabies dicta delirium denotat chronicum sine febre, cum insueta audacia, furore & quarumvis fere actionum animalium perturbatione coniunctum.

§. III.

Maxima ex parte cum Melancholia convenit, nisi quod posterior furoris & audaciæ loco, mœrore tristitiæ ac timore stipata observetur. Recte hinc celeberrimus WEDELIVS dixisse videtur: *Conveniunt inter se Melancholici & Maniaci in genere, quod delirent utrique, idque sine febre, quod commutentur sepe invicem, mutato sanguinis & spirituum statu: In se vero consideratis, re vera in mania inversam videas Melancholiam & contra. Vid. in Path. spec. Cap. VII. confer. quoque in Path. generali Sect. III. Cap. IX. pag. 600. nec non PAVLVS ÆGINETTA de re Medica Lib. III. Cap. III. &c.*

§. IV.

Adfectus Melancholici & Maniaci frequentius quidem vere & autumno subiecta disposita invadunt, aut paululum ad tempus consopiti leviori data occasione revertuntur ac pristinam ludunt fabulam: Prius HIPPOCR. *Aphorism. XX. Lib. III. Etenim vere insanie, Melancholice &c. & Aphor. XIV. Lib. III. Sin autem fuerit Aquilonius & pluviarum expers autumnus, his quidem qui natura sunt humidiores & mulieribus opportunus. Ceteris ophtalmiæ accidunt sicca & febres acutæ & diurnæ, nonnullis etiam Melancholice. Posterius ARETÆVS Libro de causis & signis morborum diurnum, Cap. VI. sequenti-*
bus

bus confirmat: *Nonnullos, qui penitus soluti morbo (furore maniaco videlicet) videbantur, veris tempus, aut error in victu, aut ira casu proritata, denuo ad furorem revocavit.*

§. V.

Verum enim vero ex hisce nequaquam absolute concludendum erit, reliqua anni tempora plane exempta esse. Frequenti enim comprobatur experientia, tempora alia præsertim calidiora, æque commode imo commodius quandoque & facilius quam priora, delirii maniaci & melancholici causas gignere, fovere & resuscitare, atque plurimos maniacos redeunte majori dierum canicularium astu paroxysmi antea silentis recursum aut exacerbationem experiri.

§. VI.

Superveniente adfectione maniaca continuum nunc remissius, nunc fortius adest delirium sine febre. In perpetua laborantes constituti sunt actione & circa unum plerumque objectum occupati multas noctes & dies insomnes sine apparente & sensibili virium dejectione transigunt. Famem, frigus, & molestias quascunque absque notabili noxa perferunt, insigni gaudent robore, violento motu corpus exercent, per læpe vincula rumpunt, & carceres effringunt. Idea animo conceptæ feroces & irregulares sunt, hinc audaces, elati, superbi & arrogantes observantur, atque sæpissime magnos sese reges, principes & heroes fingunt, & nil nisi altum spirant. Nullus timor, nulla tristitia adest, atque de nulla re convenienter solliciti, protervi, temerarii, & impudici deprehenduntur, adeo ut vestibus dejectis vel dilaceratis nudi incedant, vel neglecta debita custodia

B

hinc

hinc inde in plateis discurrant. Fortiter accensis furoris stimulis tanta excandescunt iracundia, ut clament, minentur, & praesentes quoscunque imo parentes, conjuges & familiares conviciis proscindant, stragula commaculent, atque dilacerent, vel obvios verberibus imperant, aut incautos & invalidos plane quandoque enecent. Furore paululum remittente, vel pertinaciter silent, vel cantu, risu, & incongrua garrulitate tempus peragunt, atque interdum sanitati restituti videntur. Nunquam tamen iis perfecte fidendum est; Subdoli enim & infidiosi sunt, atque data occasione & libertate (licet vincula quandoque lacrymis & blanditiis avertere studeant) in pristinum relabuntur furorem & incautos laedunt. Sic referente WEDELIO *Pathol. gen. sect. 3. cap. 9.* *Maniacus quidam abblandiens commensalibus suis ipsum visitantibus, gladium, bona verba & gessus praeseferens, ab uno horum impetrabat, mox vero eodem omnes ex hypocausto fugabat. Et alius simulans, se optime habere, conjugi persuasit ipsum sanum esse, praepriis cum eadem ad preces fundendas hortaretur, atque ultimis mensibus gravida, noctu fauces praescidit.* Symptomata adeo quandoque intenduntur, & invicem miscentur, ut falso ab ignavis pro veris energumenis habeantur; Non raro quoque caestro venereo correpti, coitum, si conceditur, frequenter celebrant, & agitatius longius faminis semen vel non omnino vel tarde emittunt. Truci & torvo sunt aspectu, facies praesertim in furore rubicunda & sanorum similis est, corpus ad contactum calet, pulsus magnus & celer, interdum ferrinus & tardus, urina nunc pallida, nunc rubicunda, & biliosa; appetitus plerumque viger, & insignis non raro jungitur voracitas. A
pur-

purgantibus & emeticis fortioribus vix moventur. Memoria non facile læditur; actionum enim recuperata sanitate conficii sunt &c. conf. LOMMIVS *in observat. medic. p. 65.* WEDEL *in Pathol. gen. & Spec.* SENNERTVS *in Institut. &* multi alii in scriptis suis pathol. practicis.

§. VII.

Varias Mania subit differentias, generalius tamen eandem respectu subjecti & causæ distinguere sufficit in essentialem & consensualem, eamque vel hypochondriacam vel hysteriçam. Prior ab essentiali cerebri & meningum labe, posterior vero a spasticis constrictionibus uteri, mesenterii, aliarumque partium infimi ventris, & inde ortis sanguinis congestionibus versus caput dependet, & specificis quibusdam stipatur symptomatibus, quæ mali hypochondriaci & hysterici præsentiam magis minusve manifestant. Duplici huic speciei jungitur vulgo Dæmoniaca sive ab incantatione sive obsessione, ut multi arbitrantur, producta; Verum quid de hac sentiendum sit, in præsentem non disquiremus, sed essentialis solummodo naturam investigabimus.

§. VIII.

Discernenda est Mania à Melancholia. Nam licet inter affectus hosce haud levis attendatur similitudo, adeo ut alter alterum multum illustret, notabile nihilo secius utrumque intercedit discrimen. In Melancholia enim statum quoad plurima symptomata inversum, & contrarium conspicere licet. Affecti videlicet lætantium consortia fugiendo, solitudinem quarunt, per sæpe in lachrymas & suspiria erumpunt, nullis delectantur jocis, tristes sunt sine causa, constanter va-

no torquentur metu, & nulla audacia aut animus alios laedendi adest. Conceptis ideis phantasticis fixius inhaerent, nec ullis ab iisdem abstrahuntur persuasionebus. Quidam circa res nonnullas solummodo delirant, de reliquis vero recte ratiocinantur, teste ARETÆO *Lib. 1. de caus. & sign. morbor. cap. VII.* Plerumque in Melancholia in una aliqua re est lapsus, constante in reliquis iudicio. Sic referente TRALLIANO *Lib. I. cap. 17.* Mulier melancholica medium manus suae digitum fortiter constrictum servans totum orbem eodem sese gestare credebat. Alius apud BORELLVM *Cent. 1. obs. 37. se spiritum sanctum profitebatur.* Alius referente QVERCETANO *Tom. II. p. 209. nasum urnae magnitudine sese habere autumabat.* Sunt quoque qui sese a latronibus continuo circumveniri, & spoliari, aut a serpente exedi adseverant, & sic porro. *Nihil enim juxta SENNERTVM Instit. Lib. II. P. 3. Sect. I. Cap. 7. tam ineptum & absurdum somniantibus occurrere potest, quod non melancholici imaginentur, & verum esse opinentur, vereque dicitur, deliria vigilantium esse somnia.* Appetitus plerumque prostratus observatur, rarius tamen voracitas adest; Insomnia terrificata, somnus turbulentus; facies plerumque pallida, & austera, tristis, & morosa est, oculi sunt excavati, fixati, & retracti; habitus corporis siccus, squalidus & hirsutus, rarissime mollis & pinguis; pulsus parvus, rarus, subdurus & tardus, urina copiosa, nunc tenuis, nunc crassa ac livida & sanguis e vena missus crassior & nigricantis coloris. Malo aucto augentur symptomata, adeo ut de vita aeterna desperantes, praesummo angore hinc inde currant, hominem quemcumque amicos, parentes, coniuges fugiant, & per sepe

vio-

violentas sibi inferant manus, aut in furorem rapti ex melancholicis reddantur maniaci, &c.

§. IX.

Non confundenda quoque erit cum phrenitide, paraphrenitide, hydrophobia, lycanthropia, cynanthropia, chorea S. Viti, tarantifino & amentia. In phreniticis & paraphreniticis febris acuta adest, quæ cum delirio ceu symptomate ultra diem decimum quartum non protrahitur conf. COEL. AVREL. *Lib. I. C. 3.* CELSVS *Lib. III. Cap. 18.* Cynanthropia seu rabie canina correpti itidem febre acuta & maligna a virulento & caustico per morsum canis rabidi communicato miasmate accensa laborant, & ob anginam seu junctam colli inflammationem nec solida nec fluida per oesophagum in ventriculi cavitatem detrudere valent, ideoque septimo plerumque die, nisi cito adferatur medela, extinguuntur. Ab hac parum vel nihil fere differt Hydrophobia & Lycanthropia, nisi quod priori adfecti aquas fugiant, & quævis liquida, licet ingenti siti premantur, ob insequentem liquidi ingestæ per nares regurgitationem adsumere renuant; Posteriori vero laborantes ob memoratam causam aquam non solum averfentur, sed luporum quoque ululatus imitentur, conf. JOSEPH de AROMATAR. *Tract. de rabie contagiosa.* PAUL ÆGINETTA *L. III. C. 16.* MARCELL. DONAT. *hiflor. med. mirab. Lib. VI. Cap. 1.* Occurrit quidem peculiaris lycanthropiæ chronica species, quæ ultra dies XL. durat. Hac correpti, in lupos sese transformatos autumant, & ideo hinc inde currentes plerumque noctu circa defunctorum monumenta oberrant, atque luporum ululatus & mores stulta imitatione exprimere conantur. CÆL. RHODIGIN.

DIGIN. *Lib. XXVII. Cap. 12.* Verum hæc, circumstantiis paulo accuratius pensitatis, distinctam Melancholiæ speciem exhibet sine febre nequaquam ut vera lycanthropia a rabidi lupi morsu, sed potius ab aliis & ordinariis melancholiæ causis phantasia depravationem inferentibus derivandam. Olim quidem Physici ac Medici quidam aliique crediderunt, veram Diaboli ope contingere hominis metamorphosin temporariam in lupum & transformatos ejusmodi Bär, Wölffe nuncuparunt. Sic VIRGIL. *in Eclog.*

*His ego sepe lupum fieri Et se condere sylvis
Mertm, sepe animas imis excire sepulchris
Atque sutas alio vidi traducere messes.*

Evolvi quoque & conferri hac de re possunt OLAVS MAGNVS *in Histor. Gent. septentr. Cap. 18.* NICOL. REMIG. *Lib. II. Demonolatr. &c.* Recentiores contra rationibus firmioribus & experientia convicti fidem ulteriorem fabulis hinc denegantes, rectius hanc lycanthropiam melancholiæ speciem statuunt, eandemque a depravata solummodo imaginatione deducendam esse, arbitrantur. Conf. WIERVS *de præstig. Demon. Lib. III. CAMERARIUS Medit. histor. Cent. I. cap. 72.* In chorea S. Viti & Tarantismo ceu adfectibus symbolicis ingens insolitum & insanum saltandi desiderium observatur, quod in priori involuntarium plerumque ab insania, & peculiari partium convulsione; in posteriori vero ab ictu, & per hunc communicato specifico, subtilissimo & acerrimo tarantulæ Apulia aranei veneno membranæ & nervis inharente oritur vid. BAGLIV. *in Tract. de Tarantulis.* FERDINAND EPIPH. *in Histor. de Tarant.* KIRCH. *in Musurg. & arte magnetica* aliique. Amentia denique summum stoli.

soliditatis gradum constituit, nulla febris adest, & adfecti cerebro plane carere videntur, uti de hisce & antecedentibus plura hinc inde in Medicorum Libris legi possunt.

§. X.

Ex haftenus dictis atque debite cum casu praemisso collatis luculentissime cognoscere licet, morbum descriptum, levio-rem, ob notabile tamen sensuum augmentum, rarissimam Mania speciem nuncupandum esse. Quare propositi memores ulteriorem ejusdem evolutionem omisis reliquis nunc aggrediemur, & explanata prius aetologia, curationem deinceps quoque trademus.

§. XI.

Anima in omni ideoque in praesenti quoque delirii maniaci specie, non directe & per se, sed improprie saltem per accidens, & indirecte, laeditur. Illa enim ceu ens simplex, & mera juxta CARTESIVM substantia cogitans nullas patitur mutationes physicas, atque testante SENNERTO *Instit. Med. Lib. I. cap. 3. nec laedi nec labefactari potest sed eadem semper invariata, quam diu vivit animal, manet, & easdem operationes edit, modo habeat eadem instrumenta &c.* Cuncta igitur mutationes, quae ipsi ob arctissimam cum corpore unionem quandoque accidere videntur, solummodo a corporis labe, & turbato motuum aequilibrio deducendae erunt.

§. XII.

Haud raro quidem accidit, ut anima adfectibus vehementioribus diutius indulgens, & peculiaribus quibusdam ideis paulo profundius atque fixius intenta, non solum primam & praecipuam delirii causam subministrat, sed eandem quoque satis diu subinde foveat; Ex hisce tamen nequaquam colli-



colligendum est, animam mutationibus physicis obnoxiam, & proximam delirii causam in ipsa quarendam esse. Nam licet causæ occasionales frequenter ipsi menti seu animæ inhæreant, proximam tamen nunquam in ea, sed semper in corpore latere, deprehendimus. Anima enim utitur instrumentis corporis in cognoscendo, & iudicando, hinc illis, læsis, læduntur quoque actiones animæ; iis e contrario ad integritatem denuo reductis, integræ iterum redduntur actiones animæ. Quare in explicanda hac delirii specie primario quoque subiectum & vitia corporis eruenda & consideranda erunt.

§. XIII.

Præcipua præsentis nec non cujusvis essentialis mania sedes in cerebro & præcipue in membranis sive meningibus ejusdem quarendam est, licet reliquæ quoque partes membranaceæ, nervosæ & cunctæ aliæ ob consensum a labe non immunes deprehendantur. Meninges enim cerebrum & omnes nervos comitantur, involvunt & idem suo motu iuxta illustr. Dn. PRÆSID. in *Physiol.* & SANTORINVM in *Tractat. de structura & motu fibræ* §. 24. præstant in fluidum cerebri ac cor in sanguinem. Dura præcipue meninx ex Baglivii sententia, alterum quasi cor solidum & validum constituit. In *specimine enim de Fibra motrice* p. 282. inquit: *Sicuti cor instar machine compressorie exprimit, & ad remotas partes juxta singulorum necessitatem cum debito celeritatis momento propellit sanguinem; Ita dura quoque mater per cerebri substantiam intus forisque miro artificio propagata; ad instar fortissimi elateris, & compressorie machine, a glandulis corticalibus fluidum nerveum continuo exprimit, & in medullares cerebri partes insinuando impresso velocissimo motu, icu oculi*

in omnes partes transmittit. Hinc iuxta eund. *spec. cit. p.* 287. & illustr. DN: PRAESID. *in Consultat. Tom. VI. D. I. C. 3. it. Tom. V. D. I. C. I. Sc.* mania, melancholia, epilepsia, & similibus morborum capitis essentialium sedes in meningibus praesertim dura, ceu maximo humani corporis elatere, a naturali statu recedentibus recte statuitur, uti hoc in sequentibus prolixiori demonstratione confirmabitur.

§. XIV.

Verum enim vero non subiectum solummodo sed causas quoque proximiores & remotiores rimari & cognoscere convenit. Proximam consistere arbitror in motu seu circulo & influxu sanguinis & fluidi nervei per cerebrum & meningis irregulari, impetuoso, & ex parte impedito. *Cerebrum enim humanum ita differente WEDELIO Pathol. gen. Sect. 3. cap. 9. emulatur horologium subtilissimum, in quo si omnia legitimo gaudent motu, si observatur iustus ordo temporis, & proportionis, bene res habet. Sed si vel rotula exorbitet, confusa machina turbine movetur. Sic etiam posita iusta temperie, iusta conformatione pororum, sensus sibi constant: sin minus excentricitatem facile patitur intellectus idque variis modis Sc.*

§. XV.

Memoratum motus depravationem & irregularitatem a duplici labe, altera in solidis, altera in fluidis partibus resistente pendere, deprehendimus. In solidis praesertim membranis & meningibus nimia ficcitas, morbifica strictura, & elater insolitus; In fluidis vero defectus feri blandi gelatinosi, & concentrata atque exaltata acrimonia salino-sulphurea biliosa vel subinde quoque bilioso-acida a veteribus atra bilis dicta

dicta observantur. Hinc necessario accidit, ut membranae praecipue meninges exsiccatae, excedenter elasticae ac sensibiles ab acris humoribus pauco fero blando dilatis irritatae fortius sese constringant, crispentur, & hac ratione fluida praecipuis sanguinem acrem, calidum & volatiliorem, nec non fluidam nervicam igneam in hoc statu ferme indolis, partim in motum citatiorem & circulum irregularem per vasa Cerebri & universi corporis cogant, & coniciant, partim ob vasorum coangustationem in circulo impediunt, & hac ratione non tantummodo lenioribus stasibus inflammatoriis in meningibus ansam suggerant, sed omne quoque motuum aequilibrium, & rectae ratiocinationis actus tam diu turbent, donec praeternaturali meningum tensione ac crispatura remittente, fluidis circulantibus denuo meandi & remeandi libertas concedatur.

conf. Illustr. DN. PRAES. in Med. Consult. DN. D. JACOB. STUVEN in Dissert. de Phrenitid. §. 17. & sapius laudatus BAGLIV. Spec. de fibra motr. p. m. 409. § 411.

§. XVI.

De adfertū veritate varia imprimis sequentia ab observatione desumpta testantur 1) Superveniente & repente paroxysmo furibundo praesertim vehementiori, se- & exercitationes in glandulis &c. maxima ex parte ob fortiorem duram meningis & quarumvis annexarum membranarum crispaturam, & contractionem supprimantur, imo instans delirium secretionis humorum v.g. Salivae sudoris, urinæ &c. imminutiones praefagiunt; Restituta contra secretionum libertati delirii finis succedit, manifesto indicio, fibras iterum mollescere & relaxari. 2) Sub prima paroxysmi maniaci invasione, cutis contracta

stricta inaequalis redditur, & asperina, uti hoc mihi ipsi in maniacis pariter atque melancholica observare contigit. 3) Pulsus ordinario in maniacis praesertim in furoris exacerbatione magnus & celer, & non raro ferrinus atque durus deprehenditur; prior semper auctum solidorum ac fluidorum motum, posterior vero vitium in partibus membranosis ac nerveis indicat. 4) Facies in paroxylmo ob violentam laticis sanguinei propulsionem ad peripheriam, rubicunda, & sanorum fere similis, extra paroxysmum vero macilentia & austeria, atque totus corporis habitus, siccus densus ac squalidus existit. 5) Sanguis vena emissus teste WEDELIO in *Pathol. gen. p. 601. & special. pag. 16.* interdum ne micam feri exhibet & colorem offert cinnabarinum; rarius ferum copiosum sanguini ex atro rubicundo circumfusum notatur. 6) Tantum in maniacis robur est, ut subinde vix aliquot viri robusti unico deliranti coercendo sufficiant. Robur autem & musculorum contractio, uti ex physiologicis discendum est (conf. *Illustr. DN. PRAESES in Physiol. l. c.*) a validiori humorum influxu & solidorum duritie, tono & contractione fortiori dependent. Noto hinc notius est, homines mollioribus fibris praeditos, minori: durioribus contra donatos, maiori gaudere robore. 7) Deliria maniaci multos per saepe annos durant, imo haud citius nonnunquam, quam vita desinunt. Pertinax haec duratio itidem de sicco denso, stricto & compacto habitu testimonium adfert. Nisi enim eiusmodi solidorum & praecipue membranarum effectus conditio, humores volatiliores & spiritus fere ignei facillime intra breve temporis spatium, transpirando consumerentur: quod tamen sub hoc statu neuriquam contingit. 8) Vigi-

lia diutius protractæ frequentissime in delirium desinunt, & præsentem semper fortem in solidis adesse crispaturam, indicant, confer. BAGLIV. *loc cit. p. m. 318.* 9) Subiecta cholericæ vel cholericæ - melancholica, habitu corporis sicciori, textura fibrarum sensibiliore & sanguine volatiliore, acriori & bilioso paucio sero diluto prædita, facilius atque frequentius mania corripitur. Magis quoque eidem obnoxii sunt homines constantis ætatis, & senes. E contrario in infantibus, quorum humores adhuc sufficienti, blando ac dulci sero temperati, & partes solidæ laxiores & humidiores sunt, nec non in foeminis ab eadem causam eandem essentialis mania rarius occurrunt, Consensuales vero in posterioribus ob mensium aut lochiorum obstructionem frequentius notantur. conf. *Illustr. DN. PRAESES. in Med. consult. T. II. Dec. 3. cas. 3.* FORESTVS L. X. *observat. 25. de morbis Cerebri.* SENNERTVS *lib. IV. Prax. P. II. cap. 3.* SCHENCKIVS. *in observat. XL. &c.* 10) Maiori itidem præ aliis dispositione gaudere censentur, qui studiis profundioribus, maxime nocturnis, curis & vigiliis frequentius supra modum protractis cerebrum, meninges aliasque membranas sicca arida atque dura reddunt, & hac ratione stricturis præter naturalibus ansam præbent. In hisce enim semper suscepta post obitum sectione dura mater aliæque membranae maiorem solito duriciem ostendunt, & siccitatem. 11) Qui sicco capite & corpore nec non tensis meningibus præditi sunt, annotante BAGLIV. *Lib. cit. pag. 411.* velocissima ut plurimum gaudent cogitatione, atque acutis sensibus; & ideis conceptis ob siccitatem fixius inhaerent. 12) Mora diuturnior sub radiis solaribus, præsertim diebus canicularibus concentrando acrimoniam biliosam & magis exsiccando fibras, vel
prima

prima mania generi occasionem subministrat, vel paroxysmum revocat, conf. TIMAEVS a *GuldenKlee in Responsis Medicis pag. 64* 13) Alimenta acria, aromatica, nimis salsa, nec non potulenta calida, spirituosa, vinosa, praëprimis abusus vini adusti, fumi tabaci, aliaque exsiccantia, commoventia & irritantia, nec non iracundia fortior atque frequentior, amor insanus, terror, vigilia diutius protracta, abusus veneris, & exorbitans eiusdem desiderium, ebrietas gravior, excretiones praëprimis partium acriorum biliosarum suppressae, & plura huius generis alia, partim exsiccando ac vellicando, partim deturpando systasin & dulcedinem sanguinis &c. ad delirii maniaci generis, augmentum & reductionem multum conferunt. 14) Producent in dispositis & augent delirium maniacum, vesicantia, fortiora sudorifera, diuretica, purgantia, & alia eiusmodi medicamenta calida, acria & exagitantia. Efficiunt enim, ut solida irritata & exsiccata tensione nimia & crispatura sua fluidorum resistantiam superent, eademque in motum irregularem & impetuosum adigant. Specialius quoque confectionis anacardinae, opii, croci, nec non hyosciami exhibitionem maniam invitasse, annotatum est, vid. WEDEL. *Pathol. General. Sect. III. Cap. 9. p. 592.* COELIVS AVRELIAN. *Lib. I. De morbis acutis Cap. 17.* RAMAZINI *De morbis artificum cap. 20.* ACTA VRATISL. *anno 1732. Mens. Novembr. Art. 12.* 15) Febris ardentibus quandoque annotante WEDELIO *Pathol. Gen. p. 601.* vel mania vel melancholia succedit. Haud raro itidem ansam praëbent gravior capitis refrigeratio, tinea, scabies, podagra retropulla, fluor albus intempestive suppressus, ulcera inveterata clausa, fonticuli ob negligentiam exsiccati & consolidati, nec non epilepsia, philtrea, & alia, quae humores acres reddunt &

irritando spasticas solidorum contractiones pariunt. 16) Solantur ac iuvant maniacos V. S. emollientia, antispasmodica, refrigerentia, temperantia, diluentia, præcipitantia & similia, quæ acrimoniam biliosam corrigunt spasmos mitigant, & serum restitunt. 17) Rarissimum præterea sensuum, videlicet visus, auditus, gustus & olfactus in agro nostro augmentum planum & insigne testimonium suppeditat. Quo maior enim testibus ratione & experientia fibrarum siccitas, tensio, strictura & ténerritudo est, eo major quoque adest sensibilitas & vice versa, 18) Dura meninx mania extinctorum observante BAGLIVIO *Lib. cit. Corol. 10. p. 288.* Instituta post mortem sectione instar tabulæ dura & exsiccata pene est, 19) quævis denique symptomata (v. g. robur insolitum, frigoris patientia, vigilia perinaces, furor & perturbatio ratiocinationis, delirii duratio, sensuum externorum incrementum &c.) ex memorata causa, videlicet ex interna meningum præsertim duræ crispatura & constrictione inflammatoria & acrimonia salino sulphurea seu biliosa concentrata & exaltata, nunc sola nunc acido mixta & ab his pendente motu irregulari impetuoso & ex parte impedito plane & evidenter deduci possunt.

§. XVII.

Per hæcenus dicta primarias essentialis delirii maniaci causas satis superque probatas, nec minus ad liquidum perductum censeo, agrum nostrum simili mania specie laborasse. Præcipua enim phænomena & circumstantiæ in casu enarrato annotantur, quæ spasmodicam ejusmodi meningum &c. stricturam cum acri biliosa humorum indole adfuisse indicant. Homo enim fuit temperamenti cholericæ, parum bibit,

bibit, membranas natura ficeas abusu tabaci, vigiliis, studiis profundioribus, præsertim nocturnis magis exsiccat, -ideoque ad constrictiones spasmodicas disposuit; Symbolum contulerunt dispositionemque deduxerunt in actum, fortior iracundia, & sub hac vini adusti copiosior ingurgitatio; malum deinceps imprudentis medicastri cura gravius fuit red-ditum; usurpata enim fuerunt, ut ex historica casus relatione patet, medicamenta acria, aromatica, spirituosa, sudorife-ra, purgantia & alia, quæ sanguinem sero blando magis depauperando, acrimoniam biliosam expandendo ac commo-vendo, siccitatem & stricturas membranarum spasmodicas & uno verbo causam immediatam proximiorum ad majora per-duxerunt incrementa, atque malum, ut ex sensuum præp-riis augmento elucescit, exacerbarunt.

§. XVIII.

Confirmatis potioribus, ad ætiologiam spectantibus nunc causæ remotiores occasionales fufius quoque referenda essent. Verum cum plurimæ harum in præcedentibus præ-ferentim in §. XVI. recensitæ sint, de reliquis magis ad aliarum quam præsentis speciei productionem facientibus, param e-rimus solliciti. In præsentem enim hanc solam non alias enu-cleare animus fuit. Quare paucis adhuc adduxisse sufficiat, præter causas memoratas occasionem subinde præbuisse ictum fulminis, vid. SCALIGER *Exercit. 13.* Vinum fulmine ta-ctum, gelatum, & ad priorem statum reductum confer. SE-NECA *quest. natur. cap. 53. §. Lib. VI. Cap. 1.* Terræ motum, BAGLIV *Tr. de terra motu Romano p. 537.* Suppressionem mensium, lochiorum, hæmorrhoidum, hæmorrhagiæ na-rium, obstructionem lienis, malum hypochondriacum, hy-stericum, & similia.

§. XIX

§. XIX.

Ultimo ratione prognoseos memorandum venit, nullam desipientiam juxta GALENUM *Lib. VI. §. 53.* & FORESTVM *Lib. X. observ. 21.* securam, atque omnes membranarum & meningum morbos & consequenter quoque adfectus maniacos essentialia graves & curatu difficiles esse. Siquidem mania hereditaria nunquam, adscititia incipiens difficile, inverte-
rata vix ac ne vix quidem curatur, & plerumque usque ad mortem X. XX. imo XXX. annos quandoque perdurat. SMITZ, *Compend. Prax. Med. p. 305.* SENNERTVS, *Praxeos lib. I. P. II. cap. 15.* Sympathica seu Consensualis vero facilius solvitur. Deliria enim essentiali cerebri labe evenientia graviora per consensum talibus. WEDEL, *Pathol. general. p. 590.* Quando memoria simul laesa est, longe gravior est, & magis vel minus fere incurabilis; *Idem. l.c.* Tutior quoque observante Hippocr. insania censetur, quae cum risu fit, peior quae dato studio. LOMMIVS *Observat. Medicin. p. 66.*

§. XX.

Melancholia & per consequens quoque Mania interdum mutatur in epilepsiam & contra HIPPOCR. *Lib. VI. Epidem. Sect. VII.* GALENVS *Lib. III. de Loc. affect. cap. VII.* sed p. ssima juxta DVRETVM *fol. 378. epigenesis convulsio consecraria insanie.* Minus itidem tuta iudicantur ulcera in facie & pedibus orta, aut prostrata penitus appetentia LOMMIVS *l.c.* Salutem contra iuxta eundem promittunt (magis tamen pro meo iudicio in consensuali quam essentiali) fusi mentes aut haemorrhoides aut natae varices. Bonum quoque somnum placidum, qui delirii vacuitatem adfert, supervenire, HIPPOC. *Lib. II. aphor. 11.* Nec minus salutis spes micat, succeden-

cedente alvi fluxu, qui testante BAGLIV. *Tract. de fibramotr.* p. 257. in morbis capitis bona est, ratione signi & causæ: causæ nempe, quia educitur portio morboscæ materiæ; ratione signi, indicat enim laxari jam, mollescere, & elongari solida interna tensa, crispata & convulsa, atque fluidis filtrandis liberum præbere transitum &c.

§. XXI.

Perlustratis notatu dignis Pathologicis curatio nunc pertractanda restat. In ea si rationaliter, ut convenit, procedere placet, prospiciendum erit, ut ideæ peregrinæ & phantasticæ deleantur, & motus impetuosior, irregularis atque impeditus, procurata naturali fibrarum laxitate & convenienti sanguinis & fluidi nervci systasi & dulcedine ad pristinam libertatem ac ordinem reducat. Prior indicatio malo existente adhuc curabili, obtinetur per grata amicorum colloquia, seu placidos sermones juxta insanientis animum & conditionem, præsertim decrefcente furore prudenter institutos, congruas persuasiones, mutationes aeris & susceptas peregrinationes; hisce non sufficientibus, furor objurcationibus & realibus quandoque castigationibus, verberibus videlicet, incarceratione &c. infringendus est. Haud negligendæ quoque erunt callidæ deceptiones, quippe non raro variis testantibus observationibus peruersas atque fixas ideæ funditus extirparunt. Sic referente TRALLIANO *Lib. I. cap. 17.* medicus quendam, qui sibi caput amputatum esse putabat, curavit imposito repente capiti ipsius plumbeo pileo ut gravitatem sentiens, caput se recepisse putaret, gavisusque sit plurimum, atque ideo vanâ imaginatione liberatus. Alius qui se cornua gestare autumabat, capiti

D

cer-

cervinis cornubus alligatis, ferraque resectis & ostentis insania liberatus est, vid. SENNERTVS *Instit. Medic. p. 332.* Præstabit denique in subsidium vocare Musicam, quippe quæ in curandis animi affectibus & deliriis mitigandis mira efficacia gaudet. *In Musica enim tam vocali quam instrumentali, teste QUERCETANO Part. Diet. p. 206. tam exacta est numerorum, rhythmorum atque proportionum concordia, ut nihil sit, quod magis animum permoveat & recreet, nihil quod per aures suaviter diverberatas magis illam afficiat atque oblectet, quam concertus & exactæ proportionis Sc. Conf. SCALIG. Exercit. 185. KIRCHERVS in Arte Magnet. & Phonurg. BAGLIV de morb. success. cap. XVI. p. 390. &c.*

§. XXII.

Præter hæc in usum vocanda remedia chirurgicæ pharmaceutica & diætetica, & quævis ex iisdem seligenda sunt, quæ serum gelatinosum dulce ac blandum restitunt, acrimoniam corrigunt & solida nimis sicca & spastice contracta humectant atque relaxant. In hunc finem commendatur largior & repetita V. S. vel in fronte, temporibus & sublingua, vel tutius & pari efficacia in brachio & pede instituta. Hac enim solidorum crispatura citissime solvitur, eademque confirmante PLATERO multi ab insania liberati fuerunt. Interdum quoque utrorum temporum arteriotomiam admodum profuisse observatum est. Vid. EPHEMERIDES *Nat. Cur. Decad. III. annotat. 4.* ARETÆVS l. c. cucurbitulas vertici admovendas suadet; & alii sanguifugas lobis auricularum, vel in dispositis & molimina ad eruptionem sentientibus vasis hæmorrhoidalibus applicant. Magni item

dem

dem usus a quibusdam censentur vesicatoria, vel nuchæ vel vertici ipsi raso imposita. Verum hæc posteriora in præsen-
ti specie, in qua cum insigni solidorum siccitate & strictu-
ra, acris biliota humorum indoles conjuncta est, plus nocent quam prosunt, conf. WILLIS: *Pharm. rat. P. 2. Sect. 3. cap. 3.* BAGLIV. *in animadvers. in Pract. nov. §. 3. 4. &c.*

§. XXIII.

Ex Pharmaceuticis quandoque fortiora emetica & pur-
gantia præprimis helleborata impuram in primis viis laten-
tem mineram eliminando, & sibilis membranarum specificæ
tenis alium motum atque oscillationem imprimendo, pro-
fuerunt. An vero in præsen-
ti quoque specie, in qua major
siccitas deprehenditur, & minor vel nulla impuratum co-
piosiorum in ventriculo & intestinis suspicio adest, condu-
cant? merito dubitare licet. Tutius hinc pro meo judicio
ommittuntur quam exhibentur: Quidquid enim partium
siccitatem crispaturam, & seri temperantis in fluidis acribus
concentratis, exaltatis, & quasi igneis defectum auget, nun-
quam in hujusmodi statu usurpandum est, ideoque ex eo-
dem fundamento omni cura vitanda & arcenda erunt quæ-
vis calida exagitantia, fortiora sudorifera, diuretica cali-
diora, acria, aromatica, cephalica stricte sic dicta, castorina,
falia volatilia, & fixa amara, spiritus volatiles urinosi & ar-
dentes, & quævis ea in quibus principium salino sulphureum
tam fixum quam volatile prædominium obtinet.

§. XXIV.

Certius auxilium spondent balnea universalia & particu-
laria, ut pediluvia ex aqua tepida vel sola vel cum minori lac-
tis quantitate mixta & speciebus emollientibus v. g. rad. alch

lil. alb., herb. & Fl. malvæ, chamomil. vulg., meliloth. flor. sambuc. furfuribus triticeis, & huius naturæ aliis præparata: *Laxatis enim juxta BAGLIVIVM Specim. cit. p. 256. productisque fibris in partibus madefactis ex mechanica necessitate consensus, & legum impulsus laxari oportet & leniri, produci que fibras interiores contractas, crispatas & quasi inflammatas, ita ut liber pateat transitus fluidis, proindeque minuat delirium.* An spongia emolliente decocto imprægnata ac denuo expressa vertici imposta (ut ex historia casus patet) in quovis ejusmodi delirante tuto & cum fructu applicari queat, ulteriore & repetita observatione indagandum erit. Citissime pro meo judicio hac ratione meningum strictura relaxari potest. Cavendum tamen ne abusu tonus nimis destruat, & inducta excedente atonia adfectus soporosi invitentur. Similis fere efficaciam sententur clysmata ex emollientibus memoratis, & addito oleo lini, amygdal. dulc. &c. parata & ano injecta; consensualiter enim æque ac balnea meningum crispaturas minuunt. Externis hisce emollientibus interna jungenda v. g. sperm. ceti vel pulveribus additum, vel cum oleo amygdal. dulc. express. aut jusculis avenaceis cum chamomill. coctis mixtum, & juscula alia gelatinosa, malva, violis, sem. lin. &c. temperata, aliaque in sequentibus recensenda.

§. XXV.

Selectiora itidem & expertissimæ virtutis judicantur, quæ temperando biliosam corrigunt acrimoniam & pristinam dulcedinem ac systasin humorum restitunt. Ex horum censu sunt (temperantia nitrosa & nitrosa indolis v. g. lap. prunellæ, nitrum antimoniatum, nitrum ammoniacal. WEDELI
vel

vel potui ordinario indita vel pulveribus dosi largiori admixta, essentia & decoctum anagall. purpur. &c. conf. ROLFINC. *in ord. S. med. comm. &c.* 2) Acidula v. g. spiritus nitri, salis, vitrioli dulcificatus, liquor. anodyn. illustr. Dni. PRÆSIDIS, clyff. antim. sulphur, tincturæ acidulæ v. g. bellidis, rosar. rubr., violarum, borraginis, bugloss. papav. rhœados, ligni santal rubr., succus citri, tinctura corall. cum succo citri aut pomorum Borstorf. parata, sal acetosell. cremor & crystal, tartari, syrup. rib. berber, acetositis citri &c. 3) Diluentia refrigerantia ut decoct. hord. cum radice gram. scorzon. & C. C. serum lactis a parte caseosa mediante succo citri aut cremore vel crystallis tartari pulverisat. separatum, aquæ acidulæ miner. præsertim cum lacte afinino vel vaccino mixtæ, aqua simplex pura ac levis loco potus ordinarii adhibita, it. Potiuncula ex aquis destillatis temperantibus v. g. aqua acaciæ, ceras. nigr., nymph., endiviæ, lactucæ, fragor. borraginis, bugloss. flor. hepat. nobil. anagall. purp. &c. cum nitro, præcipitantibus & syrupis acidis concinnatæ, 4) Obtudentia gelatinosa & sulphurea temperata ut emulsiones ex aquis prædictis cum feminibus quatuor frigidis maj. & min. cannabis papav. albi, amygdal. dulc. pini &c. Ptilanæ, gelatinæ C. C. eboris, crurum vitulin. cum avena excorticata, passul. min. & cort. citri, juscula pullorum gallinarum, carniū vitulin. cum vel sine herba endiviæ, borrag. bugloss. cichor. &c. it. Cinnabarina ut Cinnab. nativ: antimon: & factitia, C. C. sine igne sola tritura paratum, terra sigill. alb. &c. 5) Præcipitantia terrea parciore tamen dosi exhibita, ne siccitatem humidum

dum nimis absorbendo augeant v. g. lap. cancr. citrat. conch. ppt. mater. perl. chelæ cancr. ppt. corall. rubr. ppta. &c.

§. XXVI.

Hæc quandoque lenientia aut leniora laxantia sunt interponenda, præsertim si patiens clysteres admittere renuat, partim ut saburra in primis viis successive collecta, blande eliminetur, partim ut necessaria alvi libertas constanter servetur. Præstantiora ac tutiora sunt Decoctum prunorum laxativum cum fol. fenn. mann. rhabarb. tamarind. passul. rad. polypod., infus. rhabarb. & mann. cum aqua fumar. cichor. cremor. & crystall. tartari, serum lact. tamarind. pulvis mechocacann., syrupus de cichor. cum rhabarb. Syrup. de manna.

§. XXVII.

Opiata magni a quibusdam in hujusmodi adfectibus, præprimis ad somnum conciliandum, æstimata plane arcenda judico. Expansiva enim sua operatione humores magis rarefaciunt, ideoque plus nocent quam profunt; Errant, inquit HELMONTIVS *Lib. de Lithiali, insigniter qui maniam opiatis compescere satagunt, cum omne opiatum sit in se amens.* Conf. illustr. PRÆSES in *Patbol. p. 272. seqv.* & RAMAZINI *Diatrib. de morb. artific. cap. 20.* COELIVS AVREL *Lib. 1. de morbis acut. cap. 17.* Noxii itidem effectus sunt vulgo commendata epithemata frontal. refrigerantia; quandoquidem, si frigore actuali gaudent, non solum transpirationem periphericam in capite impediunt, sed membranarum quoque crispaturas augent.

§. XXVIII.

Ad falsa denique, dubia, & minus selecta releganda erunt

erunt sanguis asini ex venis post aures emissus panno linteo mundo exceptus & denique mediante infusione cum aqua anagall. exhibitus, caput & cerebrum arietis venerem nondum experti, corium capitis humani pro cucupha, mus asinus &c. nec non amuleta ex rad. bryon. & eryng. aut lap. Lazzuli, armen. chelidon. ruff. & hujus farinae alia, quae apud MACASIVM in *Prompt. Mater. Medic. p. 605. sqq.* & hinc inde apud alios commendata occurrunt.

§. XXIX.

Ultimo congruum Diatae regimen profigandae maniae subvenire debet, ideoque curandum, ut aeger in aere puro subeili ac temperato, plus tamen ad frigidum quam calidum inclinante degat, & cibo tenuiori, temperante & gelatinoso, jusculis avenaceis, hordeaceis, pomis Borstorfian. cum passulis coctis, carne vitulina &c. nec non potu tenuiori utatur; omni praetera studio se & excretionum libertas, somnus & animi tranquillitas procuranda, & quaevis ea, quantum possibile, arcenda sunt, quae ulteriorem somitem malo subministrare valent.

T A N T V M.

Ingenii

Ingenii dotes, munera rara FISCHERE
 Commonstras tandem pagina docta fatis,
 Gratulor. Et porro DOMINVS Tua coepta se-
 cundet,
 Sic venit subito dulcis & amplus honor.

*Faucis hisce Clarissimo ac Praenobilissimo
 Dn. CANDIDATO amico suo longe
 honoratissimo gratulari voluit imma-
 debuis*

J. A. HANNESEN
 L. L. C.



CHRISTIANVS CAROLVS VALLEVS

FRIBERGAE-MISNICE

1800

HABE MAGNIFICENTIA

TISS JOHANNIS CHRISTIANI HILGERTI, ACAD. TYPOGR.





DISSERT.
EX
ADFFECTU
ORIS RAI
QVORV
T

FAVE
IN ALM

DN. FRIDE
ACADEMIÆ ET
PI
SVMNISQVE IN MI
MORE M

Ad

IOHANNE

TYPIS IOHANNIS



LEVI
SVVM
MEN.

IANNO
SENIORE

PRIVILEGIIS

CHER

TYPOR.

